

Di ča slaje zvoni

Tomislav Najev

OŠ Marjan, Split

tomislav.najev@gmail.com

Sažetak

Izdvojena su iskustva dio svjedočanstva rada Sabora čakavskog pjesništva u Žminju. Zapisani i objavljeni u *Kako ČA zvoni VA ŽMINJE* dječji čakavski ostvaraji, čudesni otkucaji ugledali su svjetlo dana u ovim knjigama. Ovo je samo podatak o poetskim mogućnostima što se samo potvrđuju negdje na marginama jednog autentičnog djetinjstva. A zvon odjekuje, odjekuje u nama Marulić, Hektorović, Balota, začinjavci, odjekuje Pere Ljubić, Nazor i ostali naši dragi glasi. Bilo je lijepo čuti čakavsku rič koja još uvijek živi i zvoni od Istre do Splita pa nastavlja i dalje u dječjim glasovima do naših otoka, spontano i iskonsko glasanje. Pred nama su knjige koje nas podsjećaju na trajnu i ukorijenjenu riječ u zavičaj, u mogućnost prvog i prvotnijeg čitanja koje se svake godine u prvom tjednu lipnja obnavlja u Žminju.

Ključne riječi: Čakavski sabor, dječje čakavsko pjesništvo, čakavica, Žminj

Pokušat ću progovoriti o danima koji su u duboko u meni, naizgled su lagano prekriveni, ali me vječito prate kao i prozirno/neprozirna, bijela, maštovita i zagonetna, igriva riječ. Hodočastio sam sa svojim učenicima tamo DI ČA SLAJE ZVONI va Žminje, sada već dvadeset i neki put. Svake godine početkom lipnja tražimo iskone našega jezika / jezika / zajika u Žminju, gradiću u srcu Istre udaljenom od Pazina desetak kilometara. Po četrdeseti put podignu se zastava Čakavskog sabora predvođena sopilašima za kojima su krenuli mladi pjesnici. Dječji čakavski ostvaraji zapisani i objavljeni u knjigama *Kako Č A zvoni va Žminje* ostali su kao čudesni otkucaji dana, a izdvojena su iskustva dio svjedočanstva rada Sabora čakavskog pjesništva u Žminju. Pred nama grad se pružio te svojim kracima otvara i zatvara ulaze oblikovanja i gledanja. Na pokretnoj crti sunca igra. Sklad tišine remeti zvuk lastavica. Stvaralaštvu dajemo glas za drukčije čitanje i pisanje jezika ditinstva. Ovo je samo podatak o poetskim mogućnostima što se stvarno potvrđuju negdje na marginama jednog autentičnog djetinjstva ...aš-taš / lastaš ,/ rest na reful / refulaš / daš- daš / minutaš / po cikle jedan glas / dojdeš / misliš / lepršaš...

Riječi su neizbrisive niti sjećanja i javljaju se u nama neovisno o tomu jesmo li stavili mehanizam tipke u pokret. Njihova značenja odzvanjaju često taktovima različitih tonaliteta,

ovisna o primljivosti naše poetske skale. Jednostavno, ponekad nas određena riječ, stih, odvede u onom pravcu koji je i za nas bio negdje duboko skriven, ali eho nutarnjeg nam glasa počne otvarati stranice nove sadržajnosti, počne živjeti novim životom i mi tada bivamo obogaćeni novim dimenzijama i novim značenjima u (su)odnosima s drugim rječima, stihovima. Tada otkrivamo draž stvaranja, samo smo tada apsolutno slobodni i naša poetska skala odskakuje te osjećamo onaj nerv koji nam se nameće kao jedino dani i mogući u tom trenutku. Tada, zapravo, hvatamo Kairosov čuperak.

Va Žminje

*O podne s kampanela
refulaje zvon...on...on...
O podne Zad Kaštelon
pleten
rič...slaku rič...
pleten srce našega zajika.
O podne va Žminje
pleten iz roženica
stari kanat
pun tic.¹*

Goran, VII. raz.

A zvon odjekuje, odjekuju u nama Marulić, Hektorović, Balota, začinjavci, odjekuju Pere Ljubić, Nazor i ostali naši dragi glasi, duša ih je rodila naša, srce ih je naše zgojilo² na istarskom kamiku oplakivanom suzama Veloga Jože. Izričajem zavičaja materinske riječi niču, izviru, postaju prevrnuti dan, vjetar, utvrda, stup, poistovjećuju se, odlaze i dolaze, uvlače se u Sunčev cvijet, u procijep između kamena i suhozida, na morskoj širini viđenja oslobađaju nas slike jer u sebi imaju spontanost i izvornost, neponovljivost dječjih dana. U prozračnom gnijezdu pjesme nebo se prosipa zvijezdama. Dječji svijet postaje vezan kao i lepršavo svezan za događajnost i narativnost u paučinastom danu koji traži i riše, ište i igrivo piše i nešto briše. Pred nama je pisani beskraj; pjesma koja pretočena u začuđujuću pjesničku sliku postaje postojani sjaj pun maštovite dječje igre. Ožiljak postojanja govor je r i j e č i / r i č i srasla sa stablom masline, a prostrto je vrijeme neba i ptica, divotan je kraj, nije li to sunčana neba beskraj jer u moju kalu / modrina cvita / kroz ponistru / pliva / u konistru...

1 Ruožice besied. Žminj: Katedra Čakavskog sabora, 1993.

2 Črnja, Z. Izabrane pjesme. Split: Čakavski sabor, 1977.

Niz kaletu

Vučen sunce za rukav o jakete.

Uz jednu bandu

Fermaje,

Uz drugu profundaje,

Karet

Niz kaletu

Šušuraje,

Ragataje

Ni osinca,

Ni prosinca...

Biži karet

Jo da je sunca!!! Jo da je sunca!!!

Filip, VII.raz.³

U organizaciji Katedre Čakavskog sabora iz Žminja i Modre laste objavljen je natječaj pa je bilo lijepo čuti čakavicu koja još uvijek živi i zvoni od Istre do Splita pa nastavlja i dalje u dječjim glasovima do naših otoka spontano i iskonsko glasanje. Bilo kako bilo, Dalmaciju smo osjetili po govoru naših učenika iz Splita, Trogira, Zadra, Brača, Hvara... Filipa, Ane, Josipa... Ako osluhnemo slike se vraćaju; čujemo stih, čujemo pjesmu i ponovno bivamo u onome što nas je stvaralo u svijetu kojim upravljaju snovi i mašta. Pisana riječ postaje govor pjesničke slike, postaje blagdan pjesme i ostvaruje se kroz sudioništvo doživljajne temperature. Jedinствен ton ritma i zvuka otkriva nas, otkriva tko smo, a pjesma mora posjedovati moć mijenjanja i preobrazbe, doživljaj mora prodrijeti do mladog bića. Zar to nije put do kreacije, do punine izraza i nije li to možda raznolikost koja bogati, ljepota koja potiče u riječima koje nestaju, ali ne prestaju, nego se samo maštovitošću nadopunjuju, nadahnuto nadograđuju. Pjesnik nosi svoj mikrokozmos, svoju zavičajnost sa sobom, a bez traga djetinjih stopa izgubio bi svoje poetsko pamćenje, ostao bi bez prošlosti. U svijetu svedenom na uniformnost priče kako sačuvati djetinjstvo riječi koje želimo kreativno osmišljavati? Moramo li se zbog toga ponovno vratiti u djetinjstvo, a zatim zakoračiti te nadom i ljepotom dodirnuti eterične prostore. Nije li djetinjstvo upravo vrijeme kad čovjek najspontanije osjeća sve ono što ga okružuje? Ako već nema istančanu spoznaju, ima izraženu spontanost protkanu prozračnošću dana nad sobom.

³ Kako će zvoni va Žminje 2004.; izbor učeničkih radova s natječaja: "Di će slaje zvoni" Sabora čakavskog pjesništva Žminj (Zagreb [etc.], 2004).

Brnistra

Proliće...

Otkrakuna san vrata

Za vas svit.

Zavonjalo žuto sunce

Po škrapan i gomilan.

Pituran je i kam sivi.

Svibanjski dugi dan

Obuka cili kraj

U žuti aj.

Ivan, VI. raz.⁴

Bljesak kolorita, vizualni susreti uronjeni u poetsko uočljivi su preko slike krajolika. Žuta je boja i u oku i u mirisu učenika. Sve se prelijeva u žuto, postaje žuto i kao da se žutim želi obuhvatiti sva radost dana. Doživljaj je izrečen u jednom dahu. Slika pejzaža zadivljuje svojim mirisima i okvirom u koji je smještena. Svoje oduševljenje dijete želi podijeliti s čitavim svijetom. Riječi i slike i igranje viđenja, gledati i izdvojiti, sliku vidjeti te maštom osvijetliti i osjetiti zvukovnu ljepotu riječi. A tko bi znao otvoriti svjetove dječjih riječi, pronaći onu vijugavu cestu uvijek otvorenu traženjima, nikada do kraja istraženu. Ideš tamo, ne znaš kamo, tražiš to, ne znaš što.⁵ Ako je to što si našao čudesan trenutak ušao si u sferu naslućivanja tragom kamena bačena u more kada se naši duhovni kruzi šire i neprestano šire, odlazeći za valovima, dotičući nepregledne širine praskozorja. Podsjetimo se, pronalazimo li ono slikovno i igrivo, onaj nemir samo djetetu poznat te doživljam spoznat, upravo svijet traganja ostvaren kroz njegovu ljepotu slikovitošću prepoznavanja posloženu dok makako baciše / sivilo u oko / žutilo makano/ duboko nebesko svitli more široko...Igrive, svijetle i žute, kao i plave boje zavičaja slike su krajolika kojim je dijete okruženo plavo, / svudir plavo / žuto , / po vas dan žuto / kad riječi stopljene pršte, gibaju se, smiju se, žalosno uzdišu, sad na vrhu vala dječjih ushićenja, sad pristaju uz obalu mirno i polako, zibaju se, gingaju se, pod krošnjom velikog stabla riječi, riječi, riječi... pritaje se, pa opet izbiju kao izvor, vrelo koje vječito žubori u našem hodu štrade i kaletе / kuće i pjacete... Kanpanel stolić na škini /

Autentičnost dječjeg izričaja pokušao sam sačuvati i preko navedenih stihova zajedno pokrenuti njihov svijet otkrivajući radost poetskog trenutka, smisao nespojivih riječi, svijet stvoren njihovim dodirima s prirodom, s ljudima. Nije li to zajedničko buđenje na valovima igre, oni lipi i dragi ča pošpuren glasovima u lipon jaziku di ča slaje zvoni i ne

4 Ruožice besied. Žminj: Katedra Čakavskog sabora, 1993.

5 Miličević, N. Sa stola i s koljena // Forum 1 – 2(1988).

govori li nam ovaj poetski trenutak na kartulini dječjih dana kako u svojoj konačnosti mi dotičemo beskonačnost riječi majčine čakavice.

Literatura

1. Črnja, Z. Izabrane pjesme. Split: Čakavski sabor, 1977.
2. I ošćenica ima dušo: čakavčići pieti: izbor dječjih čakavskih pjesama s natječaja Sabora čakavskog pjesništva iz Žminja i Modre laste iz Zagreba: 1993-1997. Žminj: Katedra Čakavskog sabora, 1998.
3. Kako će zvoni va Žminje. Zagreb: Školska knjiga; Žminj: Katedra Čakavskog sabora. [god.?:]
4. Ruožice besied. Žminj: Katedra Čakavskog sabora, 1993.

